

Essenties Handboek SOM 2.0

zorgvuldig en effectief omgaan met belangen in complexe opgaven

POM

Powered by WesselinkVanZijst B.V. | Experts in Mutual Gains

Marc Wesselink
22 juni 2023
© WesselinkVanZijst

Vooraf

- › Deze hand-out maakt onderdeel uit van een training of workshop.
- › De uitleg bij de gepresenteerde sheets maakt integraal onderdeel uit van de leerstof. De sheets zijn niet bedoeld om zonder deze toelichting te worden verspreid.
- › Op de inhoud en de visuals van deze hand-out is het auteursrecht van toepassing.
- › Het gepresenteerde gedachtegoed is grotendeels ontwikkeld in onze 25-jarige samenwerking met het Consensus Building Institute (www.cbi.org) van Prof. Lawrence Susskind (MIT, Boston)
- › De missie van WesselinkVanZijst is het professionaliseren van consensusgericht belangenmanagement, met 'mutual gains' als uitgangspunt. Wij richten ons daarbij primair op maatschappelijke opgaven.
- › Zie de voorwaarden voor het gebruik van modellen en materialen achterin de presentatie.

Waarom SOM? Waarom nu?

De oude manier werkt niet meer!

Trends maken dit proces onomkeerbaar

De kracht van sociale media

Respect?

Opkomst tegenstrijdige feiten

Transparantie

Burgers mede-eigenaar

Vergrijzing

Gevolgen daarvan zijn:

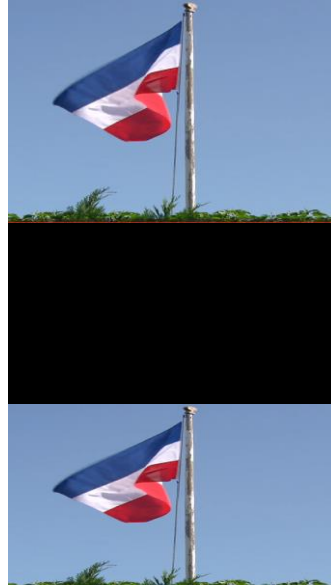
- › Mislukte onderhandelingen
- › Verzuurde relaties
- › Duurdere oplossingen
- › Oplossingen duren langer
- › Vertrouwen in de overheid neemt af
- › Onderling wantrouwen groeit
- › Een deel van de bestuurders wordt populistischer
- › Voortbestaan organisaties in gevaar
- › ..

Hoe dan wel: weerstand waardevol maken!

- › Moord op de boer
- › Stikstof
- › Steun voor Oekraïne
- › Toeslagen affaire
- › Covid
- › Zwarte Piet
- › Algehele beleid
- › Tegen de overheid

Hoe dan wel: The Bucket full of misery

De emmer vol ellende

- › Er is al van alles aan de hand in een gebied
- › Dat komt of moet er nog iets bij
- › Omdat de aanpak voor de druppel al ingewikkeld genoeg is....
- › .... komen we met de aanpak voor die druppel
- › Terwijl de volle emmer het probleem is ..
- › .. en de oplossing in de complexiteit, in de emmer schuilt

EMMER VOL ELLENDE

Verdieping Handboek SOM 2.0

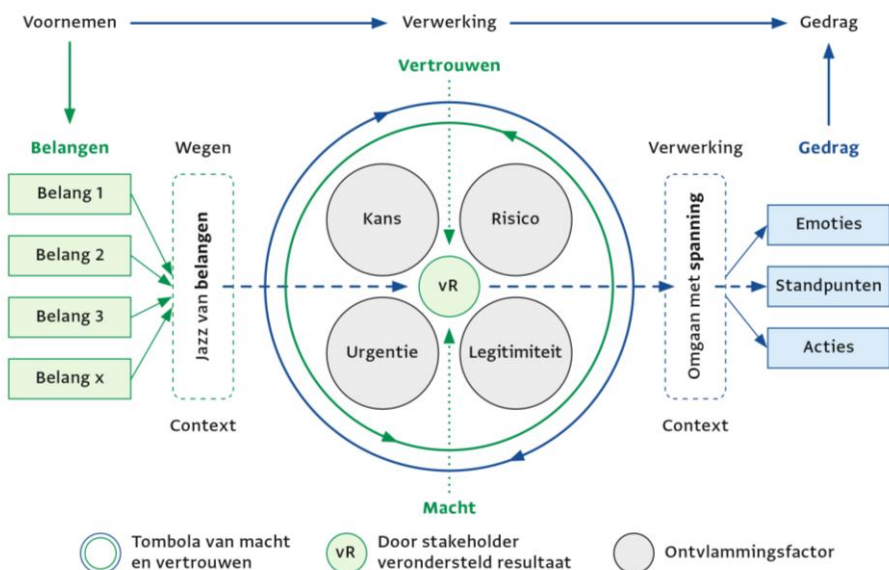
Leren en durven omgaan met complexiteit

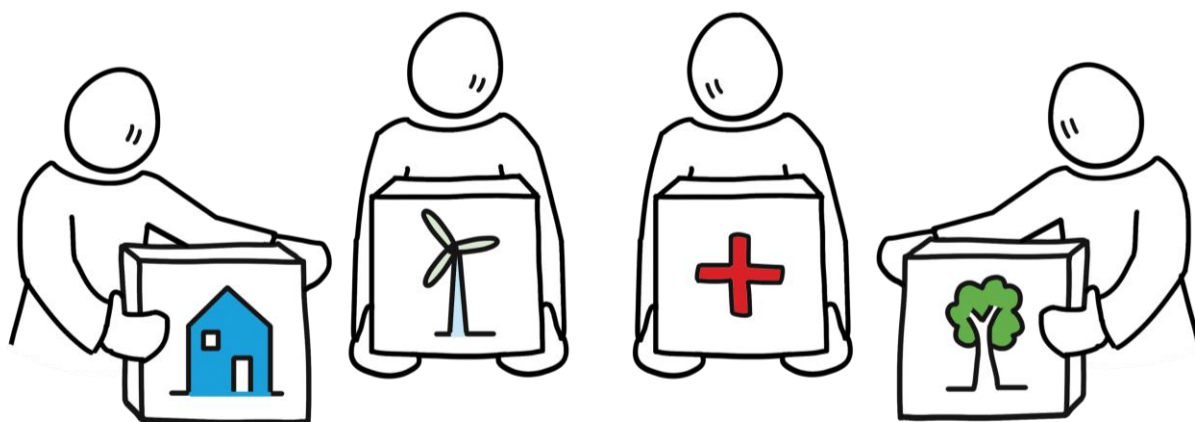
OMGAAN MET COMPLEXITEIT

Omgaan met complexiteit: SOM-VANS-model

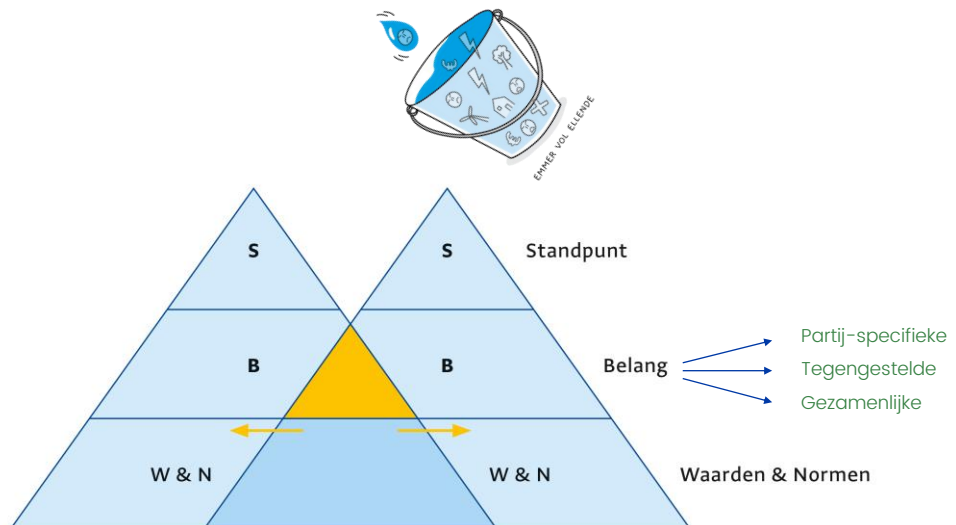
32/157

Belangen

Van standpunt naar belang

Oefening

- Neem je eigen casus en kies of een stakeholder, of een homogene groep stakeholders of de hele opdracht en beschrijf:
  - Wat de kern van het probleem is in termen van belangen en BATNA
  - Hoe je het onderling vertrouwen het best kunt beschrijven
  - Wat de macht van de stakeholder(s) is en zou moeten zijn
  - Hoeveel spanning (conflictontwikkeling) er op de opgave staat

Werken vanuit een visie: vertrouwen

Wat is vertrouwen:

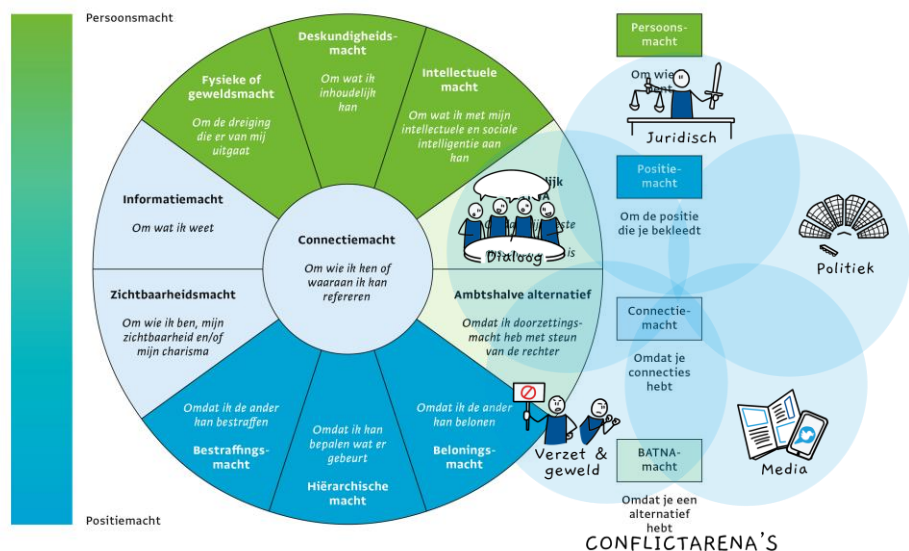
De verwachting van een persoon dat degene die hij vertrouwt
zal handelen op een manier die hem niet zal benadelen,
met het risico in een nadelige positie te belanden
als de ander dit vertrouwen schaadt.

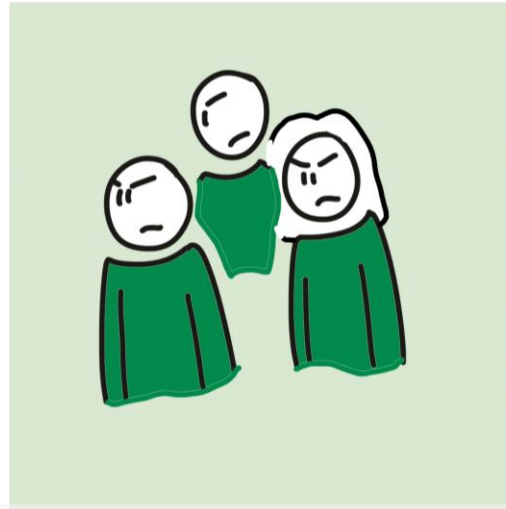
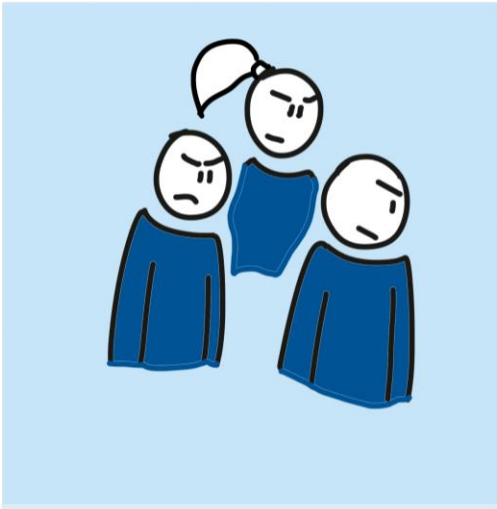

Omgaan met vertrouwen

Machtsbronnen van stakeholders

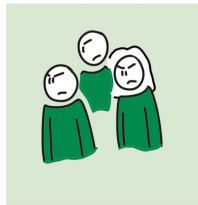
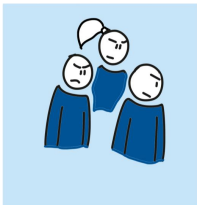

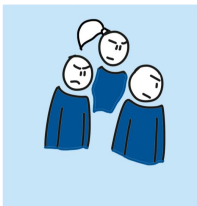
Spanning

Spanning en conflict

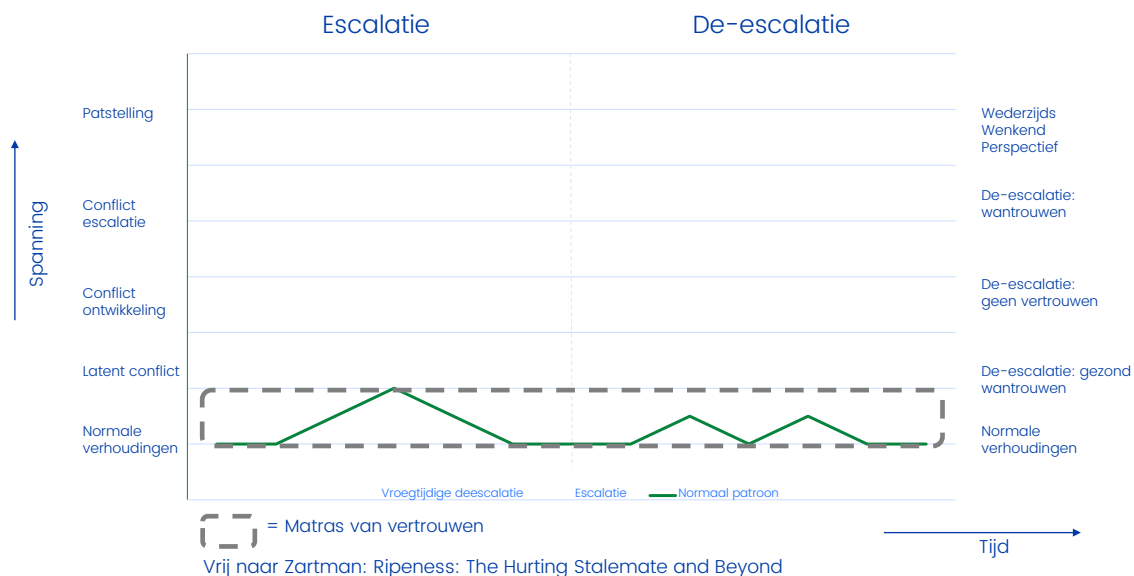
- **Spanning** gaat over de relatie tussen personen of partijen.
- Kan uit een vorig traject komen.

- **Conflict** gaat over de inhoud, over iets.
- Gaat over het onderwerp van het traject.

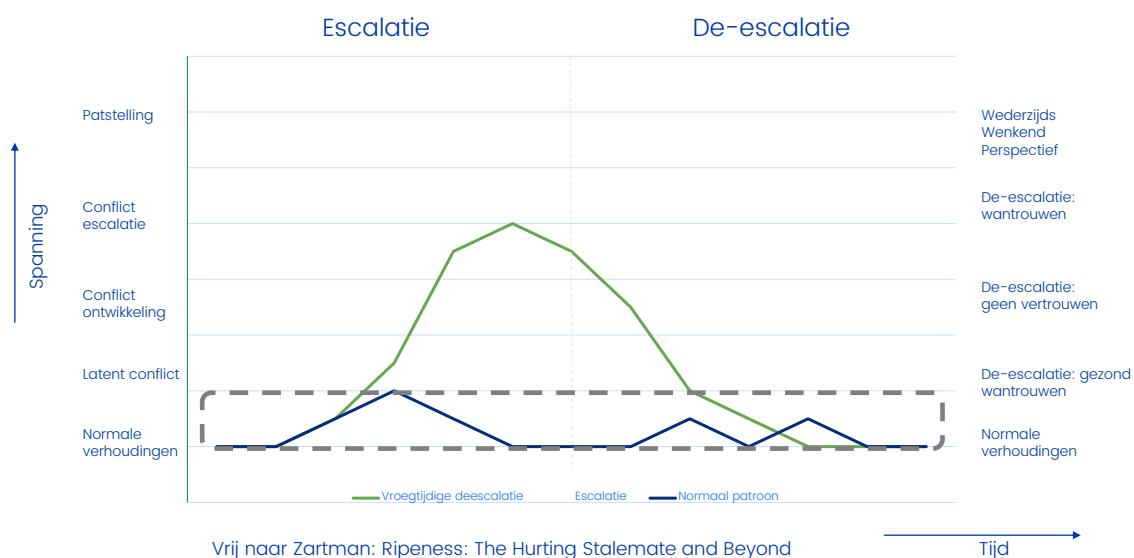
Spanning escalatie en de-escalatie

26/135

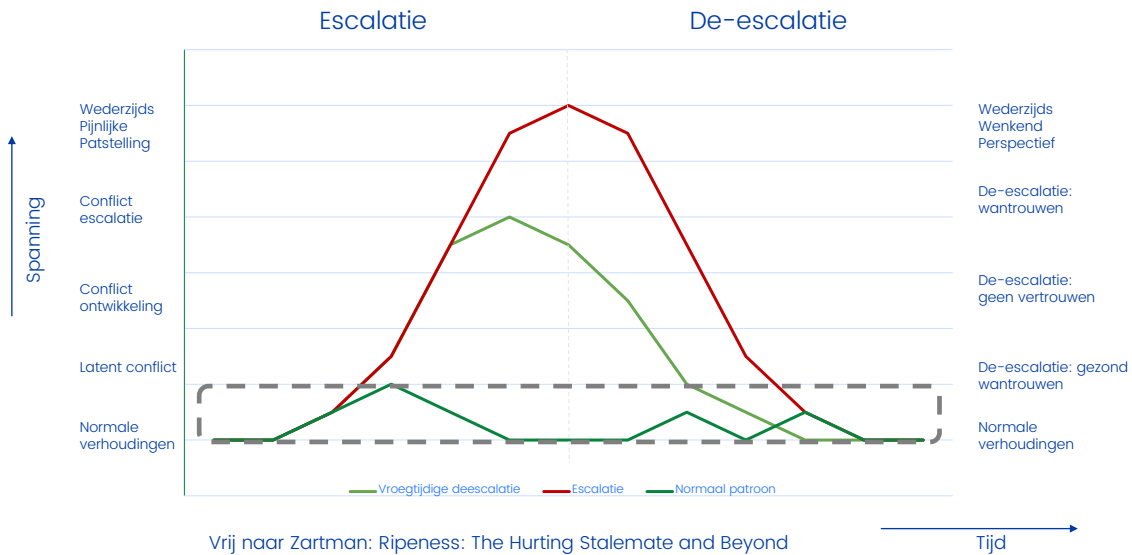
Spanning escalatie en de-escalatie

26/135

Spanning escalatie en de-escalatie

26/135

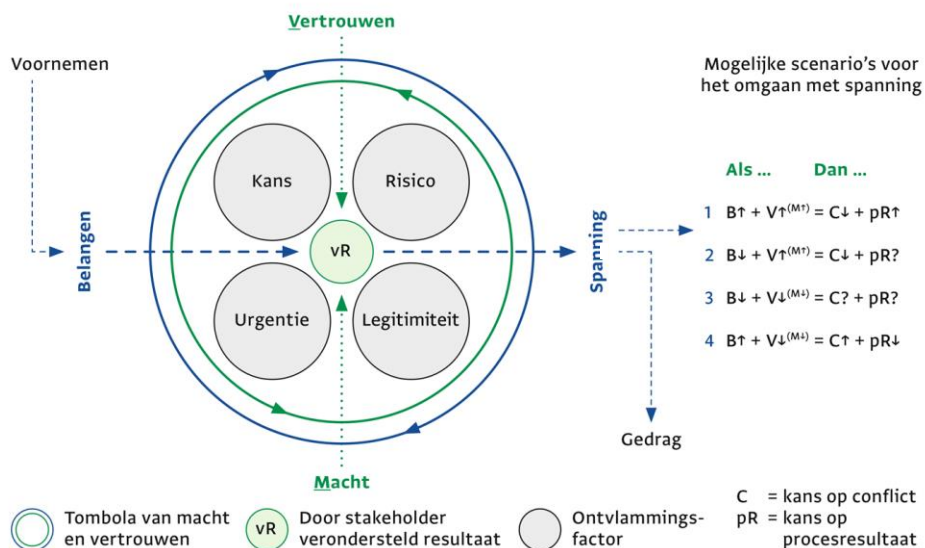

Oefening: 5 minuten

- Neem in tweetallen een eigen casus en kies of een stakeholder, of een homogene groep stakeholders of de hele opdracht en beschrijf nu in termen zoals net besproken:
  - Hoe zwaar wegen de belangen: 5-puntsschaal
  - Hoe groot is het onderling vertrouwen: 5-puntsschaal
  - Hoeveel macht heeft de stakeholders: 5-puntsschaal
  - Hoeveel spanning (conflictontwikkeling) zit er op de opgave: 5-puntsschaal

De tombola van macht en vertrouwen®

SOM strategie

	Scenario	SOM-strategie
1	<i>Autonoom</i> $B\uparrow + V\uparrow^{(M\uparrow)} = C\downarrow + pR\uparrow$	<i>Consolideren!</i> Dit gaat als vanzelf goed. Kans op verrijken van resultaat en vertrouwen
2	<i>Onbalans</i> $B\downarrow + V\uparrow^{(M\uparrow)} = C\downarrow + pR?$	<i>Investeren op inhoud!</i> Er gaat niets gebeuren, tenzij het belang zwaarder gaat wegen
3	<i>No-go</i> $B\downarrow + V\downarrow^{(M\downarrow)} = C? + pR?$	<i>Stoppen of investeren in belangen én vertrouwen!</i> Belang zwaarder maken, met stapjes vertrouwen laten groeien. Of stoppen?!
4	<i>Risico</i> $B\uparrow + V\downarrow^{(M\downarrow)} = C\uparrow + pR\downarrow$	<i>De-escaleren!</i> Eerst de-escaleren en dan bouwen aan (herstel van) vertrouwen

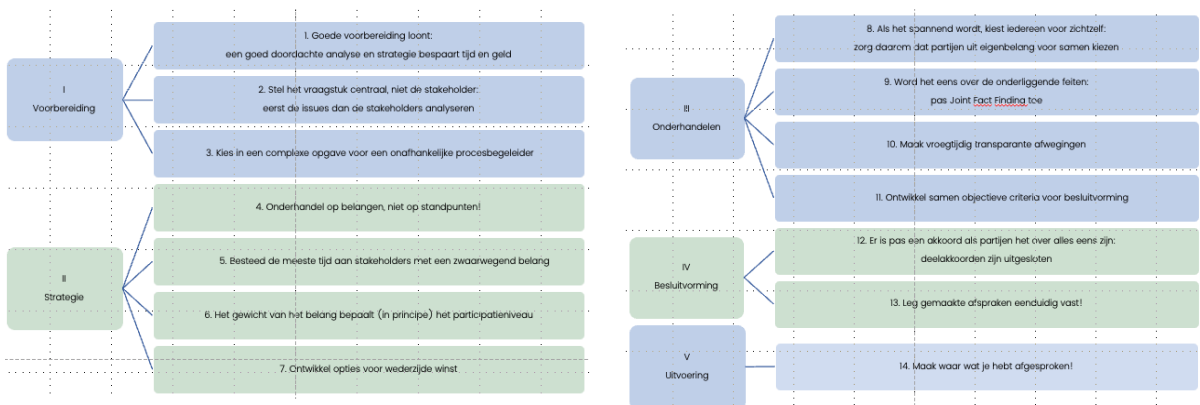

Werken met de SOM-cirkel

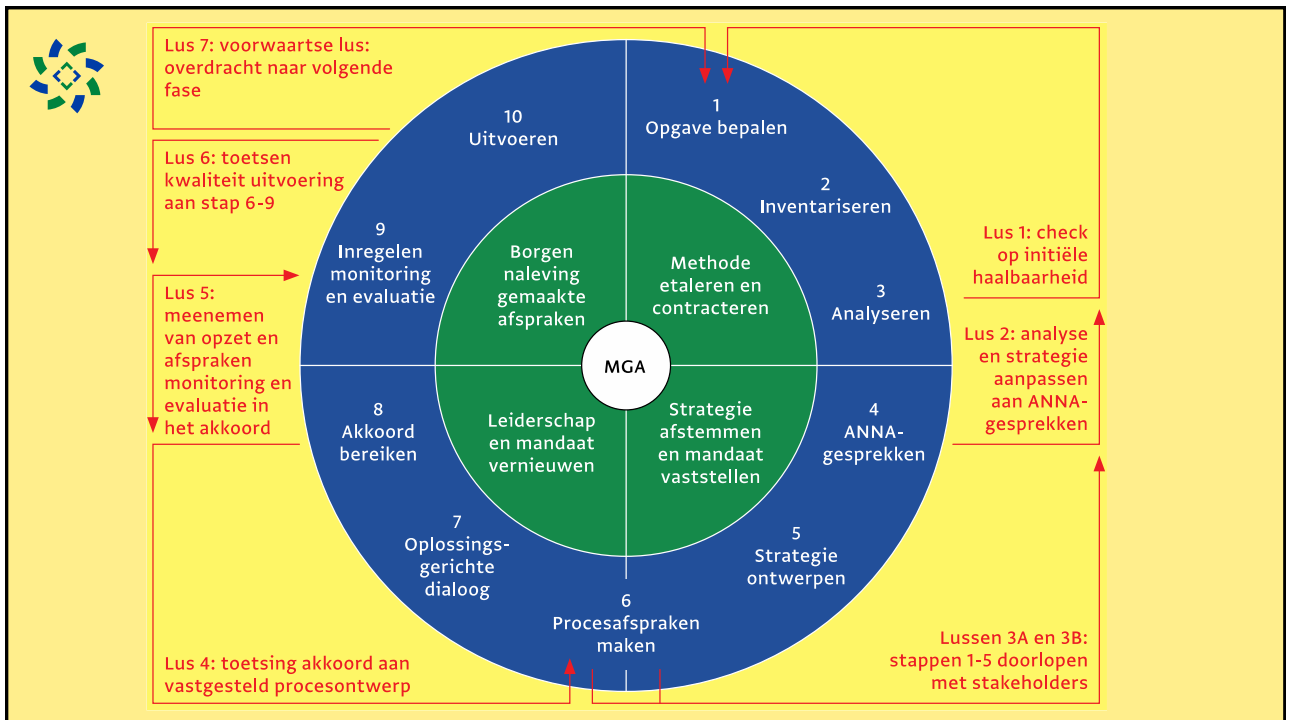
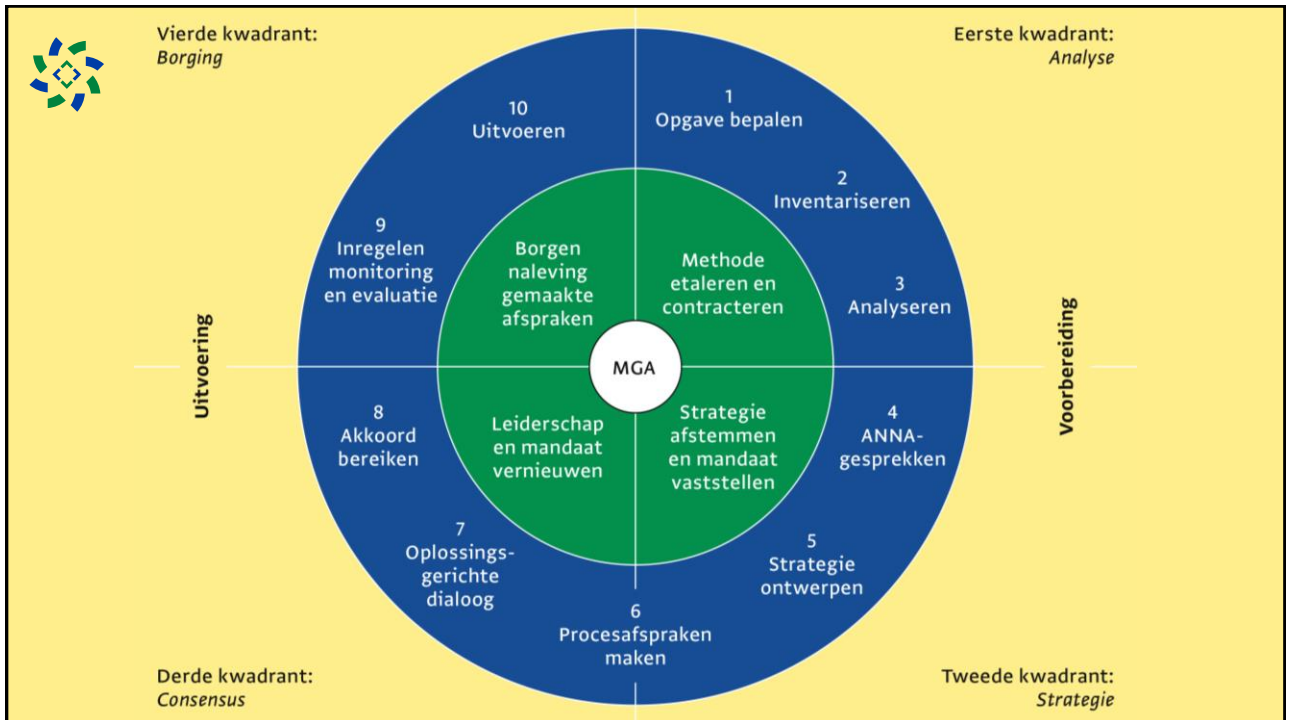

SOM-principes zijn de spelregels

De SOM principes zijn Mutual Gains Approach (MGA) gebaseerd. MGA bouwt voort op de moderne onderhandelingstheorie die zijn oorsprong vindt in de bestseller *Getting to Yes*, in het Nederlands vertaald als *Excellent onderhandelen* (Fisher, Ury & Patton, 2014). In dit boek schetsen zij vier basisprincipes om tot zo veel mogelijk winst voor alle partijen te komen en introduceren ze daarnaast het concept BATNA.

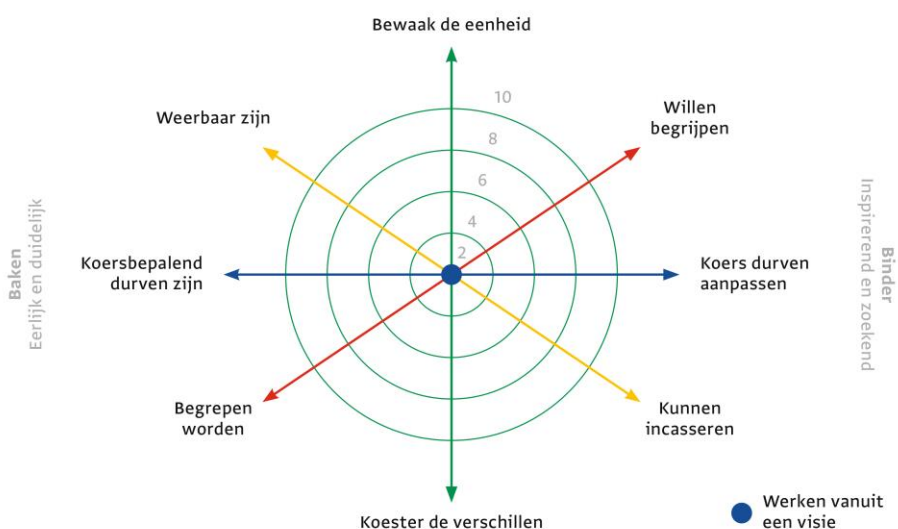

3de bouwsteen: Leiderschap en vaardigheden

SOM Leiderschapsroer

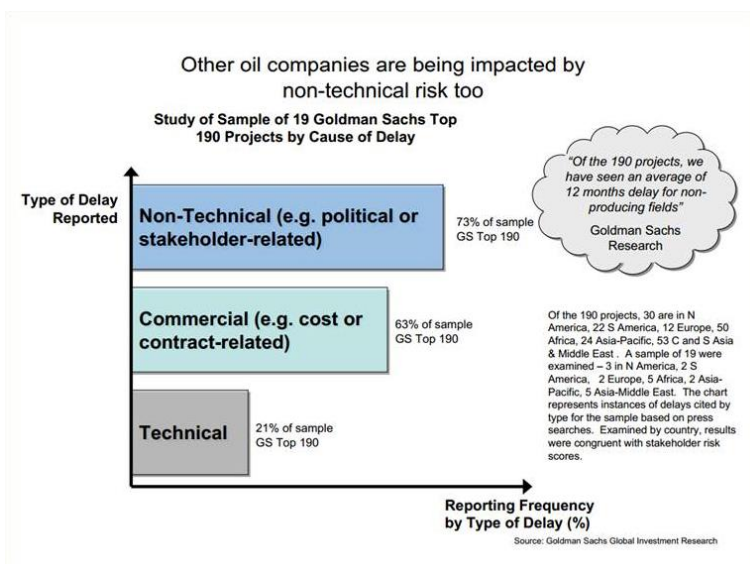

Verankering SOM

Omgevingsmanagement als organisatiecompetentie

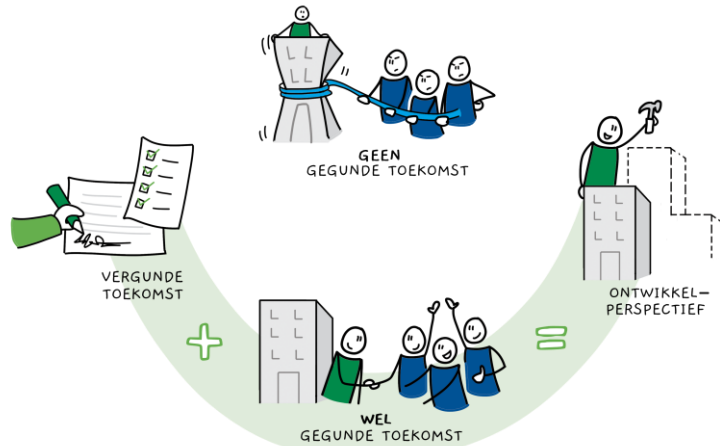

De consequenties zijn groot?

Consequenties zijn groot: de toekomst moet je verdienen

Ondernemen en besturen wordt steeds moeilijker
wanneer de relatie met omgeving gespannen is

Belangrijke inzichten samengevat

1. Als het spannend wordt kiest iedereen voor zichzelf
2. Kies uit eigen belang voor samen
3. Onderhandel op belangen in plaats van op standpunten
4. Maak een bewuste keuze voor Mutual Gains; Machiavelli is besmettelijk
5. Bereid je goed voor
6. Ga samen op zoek naar de feiten
7. Ontwikkel samen criteria voor besluitvorming
8. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard
9. Als vertrouwen wantrouwen wordt, zal macht destructief worden ingezet
10. Houdt je aan je afspraken ... want er is altijd een volgende ronde

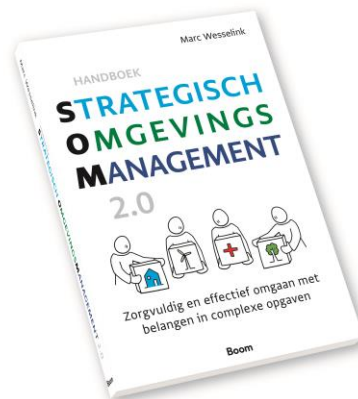

Dank voor je aandacht

Experts in Mutual Gains

Hoofdstraat 71
3971 KD DRIEBERGEN
tel. 030 691 38 89
info@wesselinkvanzijst.nl
www.wesselinkvanzijst.nl

Omgevingsmanagement (SOM)

LinkedIn Marc

Boek
Bestellen?!

Gebruik MGA en SOM gedachtegoed

- Op het gedachtegoed van Strategisch OmgevingsManagement (SOM en bijbehorende modellen) is het auteursrecht van toepassing
- De door WesselinkVanZijst ontwikkelde modellen en bijbehorende sheets en andere hulpmiddelen mogen niet zonder toestemming van de auteur worden gebruikt buiten de gecontracteerde opdracht(en)
- De toepassing van het gedachtegoed is geen garantie voor succes. Het gedachtegoed biedt overzicht, inzicht en brengt en traint kennis en vaardigheden. Omstandigheden en feitelijk gedrag van de persoon die SOM toepast spelen een cruciale rol bij de effectiviteit van het gedachtegoed
- Wij zien MGA als het instrument en SOM als het gecomponeerde muziekstuk. Maar of het goed klinkt hangt óók af van de kwaliteit van de muzikant!

